Aruba, toen en nu...

De orkanen van 60 jaar geleden

door **Evert Bongers**

Verwoeste weg bij Piedra Plat

Weggeslagen brug bij Parkietenbos, Hazel 1954

Overstromende rooi

Op dit moment zitten wij midden in het orkaanseizoen, dat van begin juni tot eind november loopt. Orkanen ontstaan meestal op de Atlantische oceaan, voor de Afrikaanse kust, en trekken dan over het algemeen door het Caribisch gebied in de richting van het Amerikaanse vasteland. De benedenwindse eilanden, waaronder Aruba, hebben het geluk net buiten de 'hurricane belt' te liggen en orkanen laten de eilanden meestal links liggen. Dat was vroeger wel anders, orkanen (toen nog zonder naam) richtten een enorme ravage aan in 1605, 1784 en in 1877, toen een orkaan ten zuiden van de eilanden langstrok – een unicum – en grote verwoestingen aanrichtte op Curaçao. Aruba werd een jaar eerder al zwaar getroffen door een orkaan die de hele maïsoogst wegspoelde en het eiland in nog diepere armoede dompelde. De goudwinning kwam twee jaar stil te liggen en er moest extra bewaking bij de open mijnen geplaatst worden.

Twee orkanen trokken 60 jaar geleden langs de benedenwindse eilanden in opeenvolgende jaren: Hazel in 1954 en Janet in 1955. Zij waren gelukkig niet zo verwoestend als de orkanen van eeuwen geleden. Meer recentelijk waren er orkanen of tropische stormen die niet al te ver van de eilanden langstrokken en met hun 'staart' nog aardig wat overlast veroorzaakten: Lenny in november 1999, Ivan in september 2004, Emily in juli 2005 en Felix in september 2007. Wij kregen te maken met overstromingen in laaggelegen wijken, overlopende rooien en dammen, een harde westelijke wind, hoge golven en dus flinke erosie aan het strand.

Orkaan Hazel kwam op 6 oktober 1954 ten noorden van de eilanden langs als een orkaan van de eerste (laagste) categorie. Hij draaide daarna sterk naar het noorden en veroorzaakte een ramp op Haïti: daar vielen ruim 1000 doden. Het zou de orkaan worden die dat jaar de meeste schade en de meeste slachtoffers eiste tot in Canada toe. De naam Hazel is daarna niet meer op de jaarlijkse lijsten van orkaannamen voorgekomen.

Op Aruba veroorzaakte Hazel voornamelijk overlast en schade door overvloedige regen. *Amigoe* meldde dat 'het hemelwater bijna onafgebroken neerkwam'. De foto's spreken boekdelen: een deel van de brug over de rooi bij Parkietenbos werd weggeslagen. Gelukkig kon het verkeer toch over de hoofdweg dankzij de parallelweg die door de rooi loopt, een situatie die nog steeds bestaat.

Men at work, wegherstel bij de Hooiberg

Ook tussen Sta Cruz en Piedra Plat werd de weg door het kolkende water weggespoeld. De rooien konden zo veel water niet verwerken. De orkaan bleek op Aruba voor 1,4 miljoen florin aan schade te hebben aangericht. Orkaan Janet kwam op 24 september 1955 op 150 kilometer ten noorden van de eilanden langs als een tropische storm en werd een orkaan bij het voorbijtrekken van Aruba. Hij zette zijn weg voort richting Mexico waar hij als orkaan van de hoogste categorie (5) meer dan 1000 slachtoffers eiste en meer dan 60 miljoen dollar schade veroorzaakte. In 1955 was Janet de orkaan met de meeste doden en schade sinds het begin van de waarnemingen, in 1942. Ook de naam Janet is van de latere lijsten van orkaannamen geschrapt.

Op Aruba was de overlast door wind en water weer behoorlijk, hoewel volgens de Amigoe uit die dagen de eilanden 'de dans waren ontsprongen'. De wateroverlast trof de daarom bekendstaande wijken als Madiki en Rancho. Een situatie die zich elk jaar bleef voordoen bij een storm of orkaan die in de nabijheid van het eiland langstrok. Een bijzondere bijkomstigheid van de ruwe zee tijdens het passeren van Janet was dat er een eilandje voor de Paardenbaai was ontstaan, passend 'Janet eiland' gedoopt. Het is in de loop der jaren ook weer op natuurlijke wijze verdwenen.

Sinds orkaan Felix in 2007 langskwam, hebben we geen bezoek meer gehad. Het is statistisch gezien hoog tijd dat het weer eens gebeurt (elke 6,5 jaar). Als het zover is, dan zijn Bureau Rampenbestrijding Aruba, het Arubaanse Rode Kruis en de mariniers goed voorbereid en is de nieuwe riolering van de laaggelegen wijken hopelijk in staat al het regenwater af te voeren.

Een echte orkaan zoals ze er vroeger waren, kan zomaar weer eens langskomen...

"Nee, dan vroeger..., toen had je pas strenge winters!" is een gevleugelde uitdrukking uit het moederland. Zou men die zegswijze op onze regio willen overzetten, dan kan het zoiets worden als: 'Nee, dan vroeger, toen had je pas echte orkanen!' Ons eiland heeft er zo'n 60 jaar geleden inderdaad een paar vlak langs gehad...